

הליכות קודש לעובדא ולמעשה – יום הכיפורים

ליקוט נבחר מהספר 'הליכות קודש' – 'שאל בני' – ימים נוראים – ניתן להשיג 0548402167

פרק א'

כלליות עבודת היום

מהותו של יום: ביום זה מתגלים כל שערי הרחמים הגבוהים ביותר, שעל ידם השי"ת מוחל לנו כל העוונות. ביום זה מתגלה עומק הדעת של דיבורי ההתחזקות של רבינו"ל המתבארים בארוכה בספר משיבת נפש. והלימוד הזה צריך להיחקק היטב היטב בלב לכל השנה, שהשי"ת נמצא עמנו תמיד בכל מקום ובכל עת, ותמיד אפשר להתחיל התחלות חדשות (ליקו"מ ז' תנינא).

יום הכיפורים גילוי המלכות בפועל: בראש השנה התחלנו לבנות את בניין המלכות, לבנות המחשבה בהכרת מלכות ה', ובמשך העשרת ימי תשובה המשכנו בבניית קומת המלכות שתהיה קומה בפני עצמה, בכל העשר ספירות, עד שביום הכיפורים משלימים את המלכות, להיות בפועל בתוך עולם העשייה, כלומר לגלות בפועל ההנהגה שלו, להבין שאותו המלך שהמלכנו אותו יש לו רצון שרוצה מהברואים שלו שיקיימו את המצוות שלו בפועל בעולם העשייה. וע"כ בראש השנה לא הזכרנו את ענין העבירות, והתשובה היתה יותר באופן כללי להחזיר את הכבוד לה', ועתה ביום הכיפורים חוזרים בפרטיות על כל המעשים הרעים, ובוה משלימים לגמרי את בניין מידת המלכות.

כשהמלכות מתגלה נעשה חירות: כאשר נשלמת קומת המלכות ביום הכיפורים, אזי עולה המלכות אל הבינה, ושם מאיר עולם החירות, ואז תוקעים בשופר של היובל [שהוא שער החמישים], וכל העבדים יוצאים לחירות עולם, שם מתגלה בפועל ההנהגה המופלאה של השי"ת שמנהיג את העולם במידת הרחמים, כמובא מזה כ"פ בליקו"ת. שזהו עוצם קדושת היום של יום הכיפורים, שמתגלה בו מידות הרחמים הגדולים שיש להשי"ת אלינו, וכאשר אנו שבים אליו ומבקשים את סליחתו, הוא בוודאי מוחל וסולח.

כשהמלכות מתגלה נעשה חירות: כאשר נשלמת קומת המלכות ביום הכיפורים, אזי עולה המלכות אל הבינה, ושם מאיר עולם החירות, ואז תוקעים בשופר של היובל [שהוא שער החמישים], וכל העבדים יוצאים לחירות עולם, שם מתגלה בפועל ההנהגה המופלאה של השי"ת שמנהיג את העולם במידת הרחמים, כמובא מזה כ"פ בליקו"ת. שזהו עוצם קדושת היום של יום הכיפורים, שמתגלה בו מידות הרחמים הגדולים שיש להשי"ת אלינו, וכאשר אנו שבים אליו ומבקשים את סליחתו, הוא בוודאי מוחל וסולח.

החידוש בתפילת יום הכיפורים: אף שכל התפילה היא בעניין 'מלכות' בדומה לראש השנה, ו'תמלך אתה ה' לבדך' – 'ידע כל פעול' – 'ובכן צדיקים' וכו', אך ביוה"כ מוסיפים להזכיר הרבה מעוצם תוקף מידות הרחמים, שהוא מוחל וסולח לעוונות עמו ישראל ברחמים, שבזה נשלם ההכרה שלנו במלכות ה'. כי לא די להכיר בזה שה' הוא מלך, ושהוא צריך את עם ישראל שיגלו מלכותו כפי שהתגלה בראש השנה, אלא צריך להכיר בכך שהוא מוחל וסולח לעוונות, למי שמעורר רחמים אצלו כי יש אצלו הרבה רחמים לאין שיעור.

זהירות מקטרוג השטן: מובא בחז"ל שביום זה אין השטן יכול לקטרג כלל, כי אין שום מחיצה שיכולה להפריד ביום הקדוש בינינו להשי"ת, אך כשהשטן רואה שאינו יכול לקטרג למעלה להראות הריחוק שלנו, לכן מוצא עצה לקטרג אצלנו בלב על מציאות היום, ומטיל חשש וספיקות בלב האם השי"ת קרוב אלינו.

רצונות וכיסופים: ביום הכיפורים מתגלים כל שערי הרחמים העליונים, ומאיר בעולם הרצון הגדול של השי"ת שהוא רוצה אותנו מאוד. ולכן עיקר עבודת היום הוא לעורר את הלב ברצונות וכיסופים שלא יחמוד ויתאוזה לשום דבר רק להתקרב להשי"ת. ולעשות רצונו לא כמצוות אנשים מלומדה, אלא מתוך רצון הלב להתקרב אליו (אומנין ד').

עבודת התענית: בתורה כתוב "ביום הזה תענו את נפשותיכם", והיינו שהעיקר הוא עינוי הנפש לא רק עינוי הגוף. כי כל הרצונות של האדם הם בנפש, הן רצונות טובים והן רצונות לא טובים. ועל ידי הצום שמונע את רצון הגוף ותאוותו מלאכול אוכל גשמי, בזה הוא מכניע ומדבק את הלב לרצות רק את השי"ת. מחשבה זו מעוררת חשק אל התענית, כי אין התענית רק לומר שאסור לאכול, אלא להתרכז בעיקר ברצונות הפנימיים המכוסים במשך כל ימות השנה, שיש בתוך נפש של כל יהודי. ולכן בכל פעם שירגיש את קושי הצום, יעורר את נפשו ברצון להשי"ת, לאמר, אכן אני רוצה רק מה שהשי"ת רוצה, ואני מנדב בצדקה את עצמי ורצוני להיות כרצון ה' (ליקו"מ קע"ט).

ומגלה רבינו"ל גילוי נורא בענין זה, שבכח מחשבה זו שמרומם נפשו בשעת הצום להשתוקק אחר השי"ת, הוא זוכה לתקן את כל הימים שעברו בחושך בלי חיות אמיתי, עד שיבנה בנפשו את קומת השמחה והחיות שיש בפנימיות כל נפש איש ישראלי. כי הגוף של האדם ניזון ומקבל חיות מהמזון שאוכל, וכאשר הוא צם ומתענה הוא מקבל חיות מהמזון שאכל ביום האתמול, ואם הוא מתעורר לעבודת ה' ביום של התענית, בזה הוא מכניס אל תוך העבודת ה' את הכח שיש לו בגוף,

החידוש בתפילת יום הכיפורים: אף שכל התפילה היא בעניין 'מלכות' בדומה לראש השנה, ו'תמלך אתה ה' לבדך' – 'ידע כל פעול' – 'ובכן צדיקים' וכו', אך ביוה"כ מוסיפים להזכיר הרבה מעוצם תוקף מידות הרחמים, שהוא מוחל וסולח לעוונות עמו ישראל ברחמים, שבזה נשלם ההכרה שלנו במלכות ה'. כי לא די להכיר בזה שה' הוא מלך, ושהוא צריך את עם ישראל שיגלו מלכותו כפי שהתגלה בראש השנה, אלא צריך להכיר בכך שהוא מוחל וסולח לעוונות, למי שמעורר רחמים אצלו כי יש אצלו הרבה רחמים לאין שיעור.

זהירות מקטרוג השטן: מובא בחז"ל שביום זה אין השטן יכול לקטרג כלל, כי אין שום מחיצה שיכולה להפריד ביום הקדוש בינינו להשי"ת, אך כשהשטן רואה שאינו יכול לקטרג למעלה להראות הריחוק שלנו, לכן מוצא עצה לקטרג אצלנו בלב על מציאות היום, ומטיל חשש וספיקות בלב האם השי"ת קרוב אלינו.

מהאוכל של יום האתמול, וכך נמצא שממחר ומקדש את יום האתמול, וממילא חוזר גופו אל תוך הקדושה ומקבל שמחה. אלא שבזה יש חילוק בין כל התעניות ליום הכיפורים, כי בתענית במשך ימות השנה, בכל יום שמתענה הוא מתקן יום אחד כנגדו בו לא עבד את השי"ת. אך יום הכיפורים הוא יום שנחשב כנגד כל ימות השנה, וכאשר מרומם את רצונו להשתוקק רק אחר השי"ת, בזה הוא מכניס אל תוך הקדושה את כעל הימים שעברו עליו בחושך, וכל מה שהשפיע לגוף תאוות גשמיות במשך כל ימות השנה, וכך יכול לבנות לעצמו את כל קומת השמחה (שם).

התגברות על קושי הצום: על ידי הצום שמונע את רצונו ותאוותו מלאכול הוא מכניע ומדבק את הנפש לרצות רק את השי"ת. ולכן בכל פעם שירגיש את קושי הצום, יעורר את נפשו ברצון להשי"ת, לאמר, אכן אני רוצה רק מה שהשי"ת רוצה, ואני מנדב בצדקה את עצמי ורצוני להיות כרצון ה'.

יום הכיפורים יוצאים מהיאוש: יום הכיפורים הוא יום בו יוצאים מהיאוש הפנימי, מה שנדמה כאילו כל החיים מוכרחים להשאר רחוקים מהשי"ת ומעבודתו, ולהתנהג באותם הרגלים של במלנות ובלבול הדעת ומשיכה אחר תאוות ורצונות לא טובים. וביום הכיפורים שעושים תשובה זה הזמן בו מתחילים להכניס בעצמנו תקווה חדשה ומחשבות של אמונה בעצמו שאפשר להשתנות – אולי לא ביום אחד, אבל הולכים להכנס למהלך בו יתחיל להשתנות לאט לאט. זהו עבודת היום – לעורר

רצונות מיוחדים להשי"ת (ליקו"מ סי' קע"ט) ולהשיחם בפה לפני השי"ת על ידי הוידוי. כי בוודאי שכל יהודי רוצה בפנימיותו את הקירבה להשי"ת, אלא שכבר התרגל שרצונותיו לא באים לידי מעשה, ולכן אינו עוסק להזכיר לעצמו מה רוצה באמת. אבל כעת יום הכיפורים, היום הקדוש בו מתגלה הרחמים הגדולים של השי"ת, אז מתענים ומקבלים הכח להתרכז מחדש ברצונות, ולומר להשי"ת בפה מלא את כל מה שעובר עליו, והיכן הוא מונח, ושבאמת הוא רוצים שינוי.

שלא יהיה חכמתו מרובה ממעשיו: מתוך כך שמעורר עצמו ברצונות וכיסופים, יפשפש בעצמו במשך כל היום לראות עד כמה שלם ליבו ברצונות וכיסופים עם השי"ת, והאם מעשיו עולים בקנה אחד עם הידיעות שיודע במוחו ודעתו מגדולת השי"ת, שלא יהיה בבחינת 'חכמתו מרובה ממעשיו', כי העיקר

להשלים את מלכות ה' אל תוך עולם העשייה, ועל כך ישתדל להיות בבחינת 'נער בוכה' לבכות היכן עומד במעשיו בתוך העשייה (ליקו"ה יוח"ב ב').

קבלות טובות: יש רצונות פרטיים בעבודת השם, כגון התחזקות בלימוד התורה, התעוררות בתפילה, שמירת עיניים, שמירת הלשון ובין אדם לחברו וכו'. אבל עיקר הענין הוא להתעורר בכלליות, לזכור את כלל הענין של יום כיפור, והוא לעורר את הרצון והכיסופים שבלב להשי"ת. זהו הקבלה העיקרית, לחפש תמיד את הרצון של ה', ולכל הפחות להתחדש לבוא לפני ה' יום יום בהתבודדות ותפילה להחזיר הרצון אל הכורא.

נמצא שכלליות עבודת היום הקדוש הוא: א] להשיג מידות הרחמים של השי"ת. ב] מתוך השגת הרחמים מתעורר להתוודות הרבה וידויים, ג] חמשה תפילות, מעריב, שחרית, מוסף מנחה ונעילה, כי ביום זה נשלם בניין המלכות, וזה על ידי ריבוי תפילות שבוה בעצמו ממליכים אותו. ד] לעורר רצונות וכיסופים להשי"ת, על ידי החמשה עיניים שמענה את נפשו (ליקו"מ סי' קע"ט).

לעורר מעשה: עיקר היגיעה ביום הכיפורים, לא כמו שנדמה שביום הכיפורים צריך להעמיק הרבה בריחוק מה' ובריבוי העבירות, אלא להיפך עיקר היגיעה הוא, להחזיק המחשבה חזק היטב היטב בגילוי של הרחמים של ה'. ועל כך עוסקים בחמשה תפילות בהיום הקדוש, שבאותם החמשה התפילות אנו משלימים את עליית המלכות למעלה לקבל מהבינה הארתה כמובא בכתבים, ובפשטות מובן, שכעס התפילה במשך כל היום, אנו ממשיכים על עצמנו את הארת מידות הרחמים, כל תפילה ותפילה לפי הבחינה הפנימית שיש באותה התפילה, וכן בפיוטים שמשבחים את ה'. וע"כ מרבית באמירת י"ג מידות של רחמים, כי בכל פעם מתעמקים מחדש בהכרת והשגת רחמי ה' הגדולים. וכל עסק הוידויים שמתוודים ביום הכיפורים הוא רק כתוצאה ופועל יוצא מתוך השגת הרחמים, שאז מתעורר האדם לבקש סליחה ומחילה על מעשיו כאשר משיג עד כמה אהבת ה' ורחמי המרובים חופה עליו, ובאופן הזה יש לו מתיקות ונעימות גדולה בכל וידוי ווידוי שמרבים להתוודות ביום הכיפורים.

פרק ב'

הנעימות שיש במצוות וידוי

אליו ולעשות רצונו, וכשאדם מתבונן במהות החיבוק, אזי ככל שהחיבוק מתחזק יותר ממילא מתעורר יותר ויותר הוידוי, ובהרגשה זו מתוודה שוב ושוב, לא מתוך חשש שמא לא התקבל הוידוי, אלא מתוך כך שמתחדש ההרגשה של הריחוק דווקא מתוך השגת הרחמים ומה שנכלל יותר ויותר בחיבוק שמבין שה' עושה עמו דין מחמת שרוצה לקרבו יותר אליו.

כי אנו עומד: לפני כל וידוי של אמירת 'על חטא' בחזרת הש"ץ של תפילות יום הכיפורים, אומרים הפיוט הנפלא שכל כך מחדש החותם שלנו עם השי"ת 'כי אנו עומד, בניך, עבדיך קהליך וכו', ואתה אבינו אדונינו חלקנו וכו', כי דייקא מתוך התעוררות הקשר של חותם הברית, מתעורר הכח להתוודות עוד פעם.

להתוודות בכל פעם ממקום עמוק יותר: אל יחשוב שצריך להרבות בווידויים מחמת החשש שמא ה' לא מחל בפעם הראשונה, כי בכל פעם שאדם בא להשי"ת ומתקרב אליו יותר, אזי מתעורר בו מחדש בושה עמוקה יותר על מה שחטא לפניו וממילא מתעורר לבקש מחילה ממקום עמוק יותר. וע"כ באמת כל בקשת המחילה והסליחה צריכה להיות מתוך הרבה אמונה ודביקות המחשבה בגדולת הרחמים של השי"ת, וכפי שחושב ומזכיר לעצמו את רחמי ה', כך ממילא מתעורר בו בושה מחדש, לא בושה ששוברת, אלא בושה שמקרבת יותר ויותר.

יום הכיפורים חיבוק שמאל: יום הכיפורים הוא חיבוק שמאל כידיע, חיבוק של דין שה' מראה שהוא דואג לנו ורוצה שנתקרב

לחשוב על הצער של מעלה: ישנם כמה אנשים המבקשים סליחה, יש אחד שצריך טובה מחבירו, וכיון שציער אותו הוא מבין שלצורך הטובה בהכרח לו להסתדר עמו, ולבקש ממנו מחילה. יש אחד שמבקש מחילה מחבירו מחמת שלא נעים לו מעצמו, שכך התנהג כלפי חבירו, וע"כ הולך לפייסו. אך יש אחד שפשוט מחובר לאמת, והוא מרגיש את הצער של חבירו שהצטער מחמתו, ולכן הולך לפייסו שלא יצטער ולהשיב רוחו של חבירו. כך יש אחד שמבקש מחילה מהשי"ת מחמת שרוצה שנה טובה, והוא מבין שלצורך כך בהכרח שיתעורר בתשובה. ויש מי שמתעורר להתחרט על עוונותיו מחמת שלא טוב לו ההרגשה של עצמו, שכך התנהג שלא כרצון ה'. אך העיקר הוא פשוט להתחיל לחשוב על הצער שיש למעלה מחמתו, אפילו מעט.

ריבוי הוידויים ביום הקדוש: תשובה אינה מצוה של פעם אחת, להתחרט ולהתוודות ולחזור לשגרת החיים. תשובה היא 'דרך' חיים, שצריך תמיד לעסוק בה (ולא רק בחודש אלול), להתקרב בכל פעם להשי"ת יותר ויותר עם לב אמת, לכוון יותר את הרצון שיהיה שלם עם השי"ת, נקי בלי מחשבות עצמיות. אלא שבאלול ועשרת ימי תשובה, מקבלים את הכוח להיכנס לדרך התשובה, ומעתה נכנסים לחיי תשובה למשך כל ימות השנה, לעשות תשובה על תשובה, להתוודות שוב ושוב.

אל ירגיש רמאי בוידי: עיקר הוידוי הוא, שבזמן הוידוי האדם מכיר את פנימיות האמת שלו שאינו 'רוצה' לחטוא עוד. אין צריך לחשוב מהעתיד, האם 'בפועל' ישוב להכשל. מובא במדרש, שכאשר עם ישראל קבלו את התורה כבר הסתכלו בעין אחת על העגל, אך בכל זאת אמר להם השי"ת, 'לכבתיני באחת בעינייך', כלומר שבכל זאת הוא מסתכל על העין שכן רצה לקבל את התורה. כמו כן כל אחד, בוודאי שהיה מרוצה להתחדש בעבודת ה', אלא שאינו רואה דרך לצאת מההרגלים הרעים, אך בנקודתו הפנימית הוא מאוד רוצה אחרת, ואת אותו הרצון בדיוק יש לספר להשי"ת, עד כמה אינו רוצה את הרע, אפילו שהוא מרגיש שבפועל הוא עתיד לחזור וליפול ח"ו, כי בוודאי כל

וידוי חביב מאוד בעיני ה', ופועל הרבה למעלה. ואם יפול ח"ו, יתוודה שוב.

להתוודות באופן של תפילה: הוידוי הוא לא רק שמאשים את עצמו על העבר, 'עשיתי כך וכך'. אלא וידוי הוא הודאה על האמת, ולגלות את הרצון הפנימי שבלב, מה שאדם רוצה באמת. ולכן הוידוי יכול להיות באופן של תפילה ובקשה, כלומר להוסיף מילים מעצמו, לספר לה', אני רוצה להתחרט ולהתקדש וכו', תראה מה עבר עלי ולהיכן נפלתי, אלו ההרגלים רעים יש לי וכו', וכך יאמר לה', אני יודע שאם לא תעזור לי, אזי מאחר אפול שוב.

לקבל על עצמו להיות חזק בה' תמיד: קשה לקבל קבלה לעתיד שלא יחזור ליפול שוב, אך עיקר הקבלה לעתיד הוא שמקבל החלטה חזקה שמהיום ואילך יתחזק לחפש להיות קרוב לה' בכל מצב מכל מקום שיפול, ותמיד יהיה לו הכח להתחזק לא להתייאש ולהתחדש מחדש בעבודת ה', זהו הקבלה לעתיד, שגם אם יחזור ליפול תתחדש להתקרב לה'.

החיבוק שיש בדין ומשפט: צריך מאוד להזהר שלא יתערבבו ההגדרות. כי ראשית האמונה הוא לדעת שיש דין ויש דיין, וכל מעשה שלנו שלא כרצון השי"ת גורם צער גדול למעלה, ויש לחזק מאוד את האמונה בזה שהשי"ת משגיח על מעשינו וזוכר כל הנשכחות. אלא שיש לדעת שכל הדין והמשפט

הוא לא מחמת שהשי"ת מחפש לתפוס את האדם ולהענישו, כי אדרבא כל הסיבה שהאדם הקטן יכול לגרום צער לשכינה הוא דווקא מחמת שהוא כזה בן אהוב למעלה, שכל העולמות העליונים מקבלים שפע בכח מעשיו, לטוב או למוטב, ולכן השי"ת רוצה מאוד שנטיב דרכינו. וכיון שכך, הרי שהשי"ת מרחם מאוד על האדם ונותן לו 'תמיד' בכל מצב ובכל נפילה את ההזדמנות לתקן ולמחוק הכל, ולהפוך את כל העוונות לזכויות. אלא שהרחמים הגדולים האלו ניתנים למי שמאמין שיש רחמים כאלו ומחפש להכלל בזה, על ידי שבא בהכנעה ובושה לבקש סליחה.

פרק ג'

סדר עבודת היום

עצמם עליות וירידות הרבה, כי לא תמיד אפשר לכוון הכל בכוונה לגמרי, ולכן אף אם רואה שהתפלל הרבה זמן שלא בכוונה, יתעורר כל אימת שנזכר וירוויח עוד כמה מילים של התקרבות לה', וההתחזקות הזו בעצמו הוא התיקון של 'בקי ברצוא ובקי בשוב'.

על חטא: עיקר הוידוי הוא לא מחמת כבוד עצמנו, למה אנו לא צדיקים ויראי ה', אלא העיקר להצטער איך צערנו אותו, והסרנו מאורו הגדול, שזהו המשמעות של תיבת 'חטא' – חסרון. ומרבים לומר 'על חטא', שהוא מלשון חסרון, והיינו שלא די להזכיר את העוון הפרטי עליו מתוודים, אלא בעיקר להזכיר שהיה כאן 'חטא' – שנעשה כאן חסרון לשכינה. ומי שמתבונן בזה, יכול לבוא לבכייה גדולה, אך מתוך אמונה גדולה בעצמו, שבמעשיו הוא יכול לחסר השכינה, וממילא גם לתקן ולהשלים חסרון השכינה.

חמשה תפילות: עיקר הדבקות בתפילה הוא כאשר מתגלה בלב הרצון של השי"ת שרוצה לשמוע ולקבל תפילתנו. וכיון שביום זה מתגלה הרצון הגדול של השי"ת שהוא רוצה אותנו מאוד, לכן התפילה עולה בשלמות גדול, ולכן אנו מוסיפים תפילה נוספת להכלל יותר ברצון העליון (ליקו"ה ערב ג'). מרבים ביום הקדוש לדבר בשבח הבורא, כי בזה אנו מתקנים את הדיבור וזוכים ללכנוניות המוחין, מוהין זכים וצחים (יוה"כ א'). ויש להתאמץ להתפלל בכל כוחו וכוונתו אף אם התפילה בא בקושי גדול. ויקשר תפילתו לצדיקי אמת, כי בחודש תשרי נעשה מלחמה עם הסט"א להוציא ממנו כל חיותו עד שנזכה לאמונה גדולה ובהירה בבחינת האמונה שיתגלה לעתיד לבוא (ליקו"מ סי' ה' תנינא). מאריכים בניגונים נוראים, כי על ידי הניגונים מלבישים את השכינה בלבושים נהירים, והיינו שמתגלה יופי אור השכינה בהתגלות נפלאה בעומק הנפש, (חזקת ממלטין ה'). ובוודאי שיש בענין החמשה תפילות

חליצת הנעל: חולצים הנעליים בערב יום הכיפורים, והוא רומז להתפשטות הגשמיים לפני יום הקדוש, כי הגוף של האדם הוא כמו נעל המלביש את תחתית הנשמה, ובכך הגוף יש לנשמה כח ללכת בעולם הזה, כמו אדם עם כל קומת הגוף שיש לו הליכה בעולם בכח נעליו. וכמו בשעה שמושה רבינו עמד בסנה אמר לו ה' 'של נעליך' כלומר שיפשוט הגוף הגשמי מעליו, ולזה חולצים הנעלים בתחילת היום הקדוש, לעורר הלב בכיסופים שרוצים אנו להפשיט עצמנו מכל אחיזה גשמית (יוה"כ א').

קיטל – טלית: ביום הכיפורים לובשים קיטל, כי ביום הקדוש זוכים אנו לתקן החותם, להיות התומים אצלו בברית קודש, עד שעל ידי כן זוכים לבגדים לבנים, שהוא רומז לתיקון הברית (יוה"כ א'). וע"כ גם לובשים טלית במשך כל היום, שהוא הלבוש הקדוש הממשיך לעולם את הרחמים ורצון וכפרה (ציצית ב').

כל נדרי: ישראל עם קודש קיבל תפילת כל נדרי ברגשי אש של יראה, כי הוא הפתיחה לתפילת יום הכיפורים, בהם אנו מגלים גודל רחמנותו יתברך שאין שום יאוש בעולם כלל, ואפילו דבר חמור כנדר אפשר להתיר (נדרים ד'). כל העבירות והריחוק מעבודת ה', הם בבחינת פגם הנדר שאינו מקיים הנדר שהתחייב לקבל את התורה, וכן אינו מתעורר לחפש מעצמו הדרך להתקרב לה', כמו 'נדר' שענינו התעוררות מצד האדם להוסיף קדושה מעצמו, וע"כ כאשר אנו רוצים לעורר מחילה וסליחה אנו צריכים לעלות אל שרשי התורה שהם למעלה מהתורה ומשם להמשיך כח הצדיק שבכוהן להתיר נדרים וכך אפשר לפעול מחילה וסליחה. פותחים ברטט של ניגון

דקדושה להתיר להתפלל עם כל העבריינים, כי זה כל עסקנו בחודש תשרי לכלול את כל הבעלי תשובה עם תפילת הצדיקים, ובזה מעוררים למעלה רחמים על עצמנו, ואמונה גדולה ברחמים העצומים שיש למעלה עלינו שנוכח אכן להכלל ולהחתם עם הצדיקים (נזיקין ד').

שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו: ביום זה אומרים שמע ישראל ו'ברוך שם כבוד' בקול רם, לגלות לכל באי עולם שהשי"ת נמצא בכל מקום בעולם אפילו במקומות המטונפים. אלא שבכל השנה אסור לנו לספר זאת בקול, כדי שלא יתאחזו החיצונים, כי מי שלא מקבל בכלים נכונים את הידיעה הזו שה' נמצא בכל מקום, יכול ליפול למעוות גדולה מאוד על ידי זה. אך ביום הכיפורים אין אחיזה לחיצונים כי עם ישראל מתקן הברית בשלמות עם השי"ת, ואינו מחפש תירוץ להיפטר ממנו ח"ו, לכן אפשר לגלות זאת להכריז בכל העולם שמלכותו בכל משלה, כי אז אדברא ידיעה זו מעוררת להתחדש בקרבת ה' מכל מקום שנפל לשם (יוה"כ א').

י"ג מידות של רחמים: אומרים כמה וכמה פעמים י"ג מידות של רחמים, וצריך לדעת שבכל פעם שמזכירים את מידות הרחמים, ואומרים בקול גדול 'ויעבור ה' על פניו וכו'', השי"ת באמת מתגלה אלינו כעת עם כל מידות הרחמים העצומים שלו, ועובר על פנינו להעביר כל החטאים מאתנו ולהושיט ידו ברחמנות גדולה שנוכל להתקרב אליו מחדש ממש (תפילין ה').

קריאת התורה: קוראים פרשת אחרי מות מענין הסתלקות נדב ואביהוא, שכל הסתלקותם היה מחמת ריבוי אור, שלא רצו להינשא ולרדת לגלות את ה' בעולם הגשמי, וזה בעצמו עבודת היום, לגלות הדרך של התשובה ללכת בדרך של רצוא ושוב, לגלות את ה' בעת עליה ובעת ירידה (שבת ז'). ומובא

באריז"ל להתעורר לבכייה בעת הקריאה על מיתתם, ופנימיות העניין הוא להתעורר להבין כמה בחינות של מיתה היה לנו במשך השנה רק מחמת שנפלנו לריבוי אור, שלא הסכמנו לגלות את ה' למטה, ולכן גם מי שאינו יכול לבכות ממש, יעורר עצמו לענין זה.

סדר עבודת כהן גדול: ביום כיפור הכהן גדול והצדיקים עוסקים להכניס אותנו לדרך התשובה. ועיקר דרך התשובה הוא לדעת להכנס לתוך הקדושה יותר ויותר, ומאידך, לדעת שהשי"ת נמצא עמו גם בעת נפילה. והוא בקיאות גדול מאוד שרק הצדיקים בקיאים בזה איך להכנס לקודש הקדשים ולצאת משם בשלום, כמו הכהן גדול בשעתו שהיה נכנס ויוצא ומחליף הבגדים וכו'. וכשאנו קוראים את סדר העבודה אנו מתקנים בשורש את הדרך הזו שנוכל גם אנו במשך כל השנה להיות בקיאים בזה לעלות תמיד מדרגא לדרגא, ומצד שני לא ליפול לגמרי כשצריך לצאת לחוץ, או בזמני נפילה (שבת ז').

הכהן הגדול היה נכנס לפנים בקודש הקדשים, ושם היה זוכה להתגלות נפלא של הרעווז דרעווין, להתבטל אל האור אין סוף השוכן בכל מקום בעולם, ובכך הארה זו היה מעלה את כל הוידיים שהתוודו כל ישראל, כי היה מאיר עליהם שירגישו גם הם את גודל הרחמים של הבורא, ומתוך כך הוידי יוצא באמת, מתוך רצון להחזיר המלכות אל ה'.

מנחה – קריאת התורה: קוראים במנחה פרשת העריות, כיון שביום הכיפורים מתחזק חותם הברית, שכל עם ישראל מתקשרים בברית קודש עם השי"ת (יוה"כ א').

נעילה: ביוה"כ זוכים להיחתם בחותם הפנימי, וכך להיות תמיד נכלל בתוך הקדושה, בתוך ספרן של צדיקים אמיתיים. וגם אם יש נפילות וגזירות, לעולם לא ניפול להיחלש מהדינים, אלא תמיד לראות שהכל הוא חלק מעליה, ופעמים שצריכים דין בשביל להתקרב ולא ח"ו בשביל להיות בחוץ (ליקו"מ סי' כ"ב). ויש להתחזק להתפלל תפילה זו בכוונה גדולה, אף שהעייפות מתגברת לקראת סיום היום הקדוש, בעת נעילת שער, לזכות להינעל בפנים, ולקבל קבלה חזקה להיות תמיד בתוך הקדושה, גם אם ח"ו יהיו זמנים של ריחוק ודין ברוחניות ובגשמיים ח"ו.

שמע ישראל – ה' הוא האלוקים – תקיעת שופר: בראש השנה התעוררנו לחזור לרצון הראשון של ה' שרצה לברוא עולם, וכיון שכל רצוננו הוא להוציא את הרצון של ה' מהכח אל הפועל, שיהיה עולם העשייה וה' יתגלה שם, לכן בסיום היום הקדוש, ממליכים את ה' בפועל ממש, וצועקים 'שמע ישראל', ואומרים 'ה' הוא האלוקים' שבע פעמים בכל ה' מדרגות, ואז תוקעים בשופר ובוזה סיימנו להוציא את הבריאה מהכח אל הפועל, שה' יהיה למלך כאן למטה (ראש השנה ב').

למחרת יום הכיפורים: אמר מוהרנ"ת, לאחר יום הכיפורים שזכינו להיות נקיים, יכולים אנו להתחיל לעבוד ה' בהתחדשות. כי הרצון שלנו בכפרה היה שנתחיל להתקשר מחדש לה', מחמת שהעוונות הם המונעים הגדולים להתחדש, ולצאת מהרגלים של זקנה, או הרגלים אחרים של מידות רעות, עצבות ועצלנות, ועתה לאחר שנתכפרו העוונות ונמחלו כל העבירות פותחים אנו חיים חדשים עם השי"ת. וכמובא בליקו"מ (סי' ז' תנינא) שכפי שפועלים סלח נא כך זוכים לחנוכה, היינו שזוכים להתחדשות. ועוד אמר, שרביז"ל הנהיג אותו שגם אם לא התפלל בכוונה ביום הכיפורים אפשר להתחדש למחרת יום הכיפורים.